

Legea nr. 165/2013 privind măsurile pentru finalizarea procesului de restituire, în natură sau prin echivalent, a imobilelor preluate în mod abuziv în perioada regimului comunist în România – reperi ale jurisprudenței Curții Constituționale¹

Irina Gulie, magistrat-asistent

Legea nr. 165/2013² este un act normativ autonom, distinct de reglementările anterioare cu caracter reparator³, ce instituie o nouă procedură de restituire a imobilelor preluate în mod abuziv în perioada regimului comunist și, în același timp, modifică sau abrogă acte normative adoptate anterior în această materie, cu scopul asigurării unui caracter unitar al reglementărilor adoptate în materia restituirii.

Adoptată de legiuitor ca urmare a pronunțării de către Curtea Europeană a Drepturilor Omului a Hotărârii-pilot din 12 octombrie 2010 în Cauza *Maria Atanasiu și alții împotriva României*, prin care a fost reținută în sarcina statului român obligația implementării unor proceduri simplificate și eficiente precum și a unor reguli de procedură clare și simplificate, care să acorde sistemului de despăgubiri o previzibilitate sporită, scopul reglementării, așa cum reiese din expunerea de motive, este tocmai urgentarea și finalizarea procesului de restituire, în vederea conformării Statului român cu obligațiile impuse de Curtea Europeană a Drepturilor Omului.

În cele ce urmează ne propunem o analiză sintetică a jurisprudenței relevante a Curții Constituționale asupra acestui act normativ.

Potrivit domeniului de reglementare al Legii nr.165/2013, astfel cum rezultă din art. 4 cuprins în Cap. I – *Dispoziții generale*, dispozițiile Legii nr.165/2013 se aplică: cererilor formulate și depuse, în termen legal, la entitățile investite de lege, nesoluționate până la data intrării în vigoare a prezentei legi, cauzelor în materia restituirii imobilelor preluate abuziv, aflate pe rolul instanțelor, precum și cauzelor aflate pe rolul Curții Europene a Drepturilor Omului suspendate în temeiul Hotărârii-pilot din 12 octombrie 2010, pronunțată în Cauza *Maria Atanasiu și alții împotriva României*, la data intrării în vigoare a prezentei legi.

¹ Cuprinde decizii ale Curții Constituționale publicate în Monitorul Oficial al României, Partea I, până la data de 30 iunie 2015.

² Publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 278 din 17 mai 2013.

³ Respectiv Legea nr. 10/2001 privind regimul juridic al unor imobile preluate în mod abuziv în perioada 6 martie 1945-22 decembrie 1989, republicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 798 din 2 septembrie 2005, cu modificările și completările ulterioare, Legea fondului funciar nr. 18/1991, republicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 1 din 5 ianuarie 1998, cu modificările și completările ulterioare, Legea nr. 1/2000 pentru reconstituirea dreptului de proprietate asupra terenurilor agricole și celor forestiere, solicitate potrivit prevederilor Legii fondului funciar nr. 18/1991 și ale Legii nr. 169/1997, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 8 din 12 ianuarie 2000, cu modificările și completările ulterioare, Legea nr. 247/2005 privind reforma în domeniile proprietății și justiției, precum și unele măsuri adiacente, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 653 din 22 iulie 2005, cu modificările și completările ulterioare, Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 94/2000 privind retrocedarea unor bunuri imobile care au aparținut cultelor religioase din România, republicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 797 din 1 septembrie 2005, cu modificările și completările ulterioare, și Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 83/1999 privind restituirea unor bunuri imobile care au aparținut comunităților cetățenilor aparținând minorităților naționale din România, republicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 797 din 1 septembrie 2005.

În legătură cu art. 4 teza a doua din Legea nr. 165/2013, în temeiul căruia acest act normativ, de imediată aplicare, devenea incident în cauzele privind restituirea imobilelor preluate în mod abuziv, aflate pe rolul instanțelor judecătorești la momentul intrării sale în vigoare, prin *Deciziile nr. 177 din 1 aprilie 2014⁴ sau nr. 570 din 16 octombrie 2014⁵*, Curtea Constituțională a statuat că, având în vedere existența unor proceduri diferite de restituire, în cadrul cărora pot fi incidente atât dispoziții cu caracter procedural, cât și dispoziții cu caracter substanțial, cuprinse în Legea nr. 165/2013, cu modificările și completările ulterioare, analiza constituționalității art. 4 teza a doua din Legea nr. 165/2013 nu poate fi disociată de indicarea expresă a altor prevederilor legale cuprinse în același act normativ, incidente în soluționarea litigiului aflat pe rolul instanței de judecată, în cadrul căruia a fost ridicată excepția de neconstituționalitate. Prin urmare, excepția de neconstituționalitate a prevederilor art. 4 teza a doua din Legea nr. 165/2013, în condițiile în care aceste dispoziții legale raportate și la alte prevederi legale cuprinse în același act normativ, a fost respinsă ca inadmisibilă.

Procesul de restituire, în natură sau prin echivalent, a imobilelor preluate în mod abuziv în perioada regimului comunist în România, astfel cum acesta era reglementat de legislația anterioară intrării în vigoare a Legii nr. 165/2013, comportă două etape administrative. Prima etapă, guvernată de dispozițiile Legii nr. 10/2001, debutează cu depunerea notificării prin care se solicită restituirea în natură a imobilului și se încheie cu emiterea deciziei/dispoziției prin care imobilul se restituie în natură, se acordă măsuri reparatorii prin echivalent sau se propune acordarea de despăgubiri în condițiile legii speciale privind regimul de stabilire și plată a despăgubirilor aferente imobilelor preluate în mod abuziv. Cea de-a doua etapă era guvernată de dispozițiile Legii nr. 247/2005 privind reforma în domeniile proprietății și justiției, precum și unele măsuri adiacente și se referă la procedura de acordare a despăgubirilor aferente imobilelor care nu pot fi restituite în natură, rezultate din aplicarea Legii nr. 10/2001, procedură ce avea ca finalitate adoptarea deciziei de despăgubire, urmată, după caz, de emiterea unui titlu de plată sau a unui de conversie, pe de altă parte. În prezent, finalizarea procesului de despăgubire, prin adoptarea unei decizii de compensare în puncte, este reglementat de Legea nr. 165/2013.

A. Prima etapă administrativă a procesului de restituire, desfășurată în fața entităților investite de lege cu atribuții în procesul de restituire a imobilelor preluate abuziv și de stabilire a măsurilor reparatorii⁶:

⁴ Publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 455 din 23 iunie 2014.

⁵ Publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 945 din 23 decembrie 2014.

⁶ În sensul art. 3 pct. 4 din Legea nr. 165/2013, acestea sunt: a) unitatea deținătoare, în înțelesul Hotărârii Guvernului nr. 250/2007 pentru aprobarea Normelor metodologice de aplicare unitară a Legii nr. 10/2001 privind regimul juridic al unor imobile preluate în mod abuziv în perioada 6 martie 1945- 22 decembrie 1989, cu modificările și completările ulterioare, al Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 94/2000, republicată, cu modificările și completările ulterioare, precum și al Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 83/1999, republicată; b) entitatea investită cu soluționarea notificării, în înțelesul Hotărârii Guvernului nr. 250/2007, cu modificările și completările ulterioare; c) comisia locală de fond funciar, comisiile comunale, orașenești și municipale, constituite în temeiul Legii nr. 18/1991, republicată, cu modificările și completările ulterioare;

Curtea Constituțională s-a pronunțat asupra excepției de neconstituționalitate a prevederilor art. 4 teza a doua prin raportare la art. 33 din Legea nr. 165/2013, dispoziții incidente în cadrul acestei etape administrative. Astfel, prin *Decizia nr. 88 din 27 februarie 2014*⁷, Curtea a admis excepția de neconstituționalitate și a constatat că noile termene în care, potrivit art. 33 alin. (1) din Legea nr. 165/2013, entitățile investite de lege au obligația de a soluționa cererile formulate potrivit Legii nr. 10/2001 privind regimul juridic al unor imobile preluate în mod abuziv în perioada 6 martie 1945 - 22 decembrie 1989⁸, înregistrate și nesoluționate până la data intrării în vigoare a Legii nr. 165/2013, și de a emite decizie de admitere sau de respingere a acestora, nu se aplică și cauzelor în materia restituirii imobilelor preluate abuziv aflate pe rolul instanțelor la data intrării în vigoare a legii.

Dispozițiile art. 33 din Legea nr. 165/2013 instituie anumite termene procedurale de soluționare a cererilor de către entitățile investite de lege cu atribuții în procesul de restituire a imobilelor preluate în mod abuziv, termene care au început să curgă de la data de 1 ianuarie 2014 și înăuntrul cărora persoanele îndreptățite nu pot formula cereri în instanță. Astfel, prin art. 33 din Legea nr. 165/2013, legiuitorul a acordat entităților investite cu soluționarea notificărilor⁹ un nou termen de soluționare, suplimentar față de cel inițial, și care a început să curgă la un interval de timp considerabil după expirarea celui stabilit prin Legea nr. 10/2001. În acest nou context normativ, instanțele de judecată respingeau ca premature acțiunile introduse ca urmare a refuzului nejustificat al entității deținătoare a imobilului de a răspunde la notificare, astfel încât persoanele care se considerau îndreptățite, reclamante în acțiuni introduse în justiție ca urmare a nerespectării de către entitate a termenului de 60 de zile, erau puse în situația de a nu mai putea continua demersurile judiciare, declanșate conform normelor în vigoare la momentul introducerii acțiunii, fiind obligate la parcurgerea din nou a procedurii administrative.

Fiind chemată să stabilească dacă aplicarea noilor norme procedurale cauzelor introduse înainte de intrarea în vigoare a Legii nr. 165/2013, aflate pe rolul instanțelor la momentul intrării în vigoare a legii, determină o încălcare a principiului neretroactivității legii consacrat de art. 15 alin. (2) din Constituție, prin decizia menționată, Curtea a analizat în ce măsură dispozițiile criticate generează posibilitatea invocării excepției prematurității cererii de chemare în judecată, introduse înainte de intrarea în vigoare a Legii nr. 165/2013, și dacă au aceeași natură juridică precum cele de mai sus. În acest sens, Curtea a reținut că prematuritatea unei acțiuni se transpune într-o condiționare a exercițiului dreptului la acțiune sub aspect suspensiv sau într-o afectare a dreptului procesual de un termen cu caracter

d) comisia județeană de fond funciar sau, după caz, Comisia de Fond Funciar a Municipiului București, constituite în temeiul Legii nr. 18/1991, republicată, cu modificările și completările ulterioare;

e) Comisia specială de retrocedare a unor bunuri imobile care au aparținut cultelor religioase și comunităților cetățenilor aparținând minorităților naționale din România;

f) Autoritatea Națională pentru Restituirea Proprietăților, organ de specialitate al administrației publice centrale, cu personalitate juridică;

g) Comisia Națională pentru Compensarea Imobilelor, înființată potrivit prezentei legi;

⁷ Publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.281 din 16 aprilie 2014.

⁸ Republicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 798 din 2 septembrie 2005.

⁹ Potrivit art. 25 alin. (1) din Legea nr. 10/2001, acestea erau obligate să soluționeze notificările în termen de 60 de zile de la înregistrarea acestora.

suspensiv. Așadar, prematuritatea unei acțiuni în justiție impune o analiză a condițiilor în care procedura judiciară trebuia demarată, condiții care sunt prevăzute de legea în vigoare la momentul introducerii cererii de chemare în judecată, în consecință, Curtea a constatat că prematuritatea nu poate rezulta dintr-o normă procesual civilă posteroară introducerii cererii de chemare în judecată. Așa fiind, Curtea a reținut că, în temeiul art. 25 alin. (1) din Legea nr. 10/2001, la momentul introducerii cererilor de chemare în judecată, moment anterior intrării în vigoare a Legii nr. 165/2013, persoanele îndreptățite aveau un drept subiectiv actual, care, din punct de vedere procedural, nu era grevat decât de obligația respectării termenului de 60 de zile prevăzut de art. 25 alin. (1) din Legea nr. 10/2001. Astfel, Curtea a reținut că dispozițiile art. 4, coroborate cu cele ale art. 33 din Legea nr. 165/2013, din care rezultă că dispozițiile care instituie noile termene de soluționare a cererilor formulate potrivit Legii nr. 10/2001 se aplică și cauzelor în materia restituirii imobilelor preluate abuziv, aflate pe rolul instanțelor, nu fac decât să stabilească o condiție de exercitare a accesului la justiție, care la momentul introducerii cererii de chemare în judecată nu exista. Cu alte cuvinte, o atare ipoteză nu ține seama de faptul că cererea de chemare în judecată trebuie să respecte condițiile de formă și de fond care sunt reglementate de actele normative în vigoare de la momentul introducerii ei. Prin urmare, nu se recunosc efectele consumate ale raporturilor juridice născute în temeiul Legii nr. 10/2001, republicată, cu modificările și completările ulterioare, în privința condițiilor de exercitare a dreptului la acțiune. Având în vedere cele reținute, Curtea a constatat că dispozițiile art. 4 teza a doua, care pot fi interpretate în sensul că art. 33 din Legea nr. 165/2013 se aplică „cauzelor în materia restituirii imobilelor preluate abuziv, aflate pe rolul instanțelor”, conferă noilor norme procedurale efecte retroactive, ceea ce contravine prevederilor art. 15 alin. (2) din Constituție.

Totodată, Curtea a mai reținut că, prin aplicarea retroactivă a termenelor procedurale prevăzute de art. 33 din Legea nr. 165/2013 se aduce atingere dreptului de acces liber la justiție al persoanelor îndreptățite la măsurile consacrate prin legile reparatorii, drept de care aceste persoane beneficiază de la momentul învestirii instanței de judecată până la soluționarea definitivă a cauzei. Efectul juridic al soluțiilor pronunțate de instanțele judecătorești, în sensul respingerii acțiunilor menționate ca "devenite premature", constituie o evidentă încălcare a liberului acces la justiție și, prin urmare, o nesocotire a dispozițiilor constituționale ale art. 21 alin. (2) potrivit cărora "*Nicio lege nu poate îngrădi exercitarea acestui drept*".

Urmare a *Deciziei Curții Constituționale nr. 88 din 27 februarie 2014*, instanțele de judecată pot soluționa pe fond acțiunile introduse înainte de intrarea în vigoare a Legii nr. 165/2013, neputând invoca neepuizarea termenelor prevăzute de art. 33 din Legea nr.165/2013, cu consecința respingerii acțiunilor ca prematur introduse.

De asemenea, Curtea Constituțională a analizat în mod distinct prevederile art. 33 din Legea nr. 165/2013, prin raportare la dispozițiile art. 16 alin. (1) și art. 21 alin. (1) și (3) din Constituție. Prin *Decizia nr. 95 din 27 februarie 2014*¹⁰, sau *Decizia nr. 209 din 8 aprilie*

¹⁰ Publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 322 din 5 mai 2014.

2014¹¹, Curtea a respins ca neîntemeiată excepția de neconstituționalitate a prevederilor art. 33 din Legea nr. 165/2013 și a constatat că, deși prin art. 33 din Legea nr. 165/2013 este consacrat un tratament diferit pentru persoane aflate în aceeași situație, instituindu-se termene diferite (12 luni, 24 de luni, respectiv 36 de luni) de soluționare a cererilor formulate potrivit Legii nr. 10/2001, înregistrate și nesoluționate până la data intrării în vigoare a Legii nr. 165/2013, și de emitere a deciziei de admitere sau de respingere a acestora, acest tratament nu poate fi considerat discriminatoriu dacă are o justificare obiectivă și rezonabilă. Referitor la evaluarea existenței sau nu a discriminării în cazul aplicării unui tratament diferit la situații analoge, Curtea Europeană a Drepturilor Omului a statuat că „[...] tratamentul diferențiat al persoanelor aflate în situații similare [...] este discriminatoriu dacă nu are o justificare obiectivă și rezonabilă; cu alte cuvinte, dacă nu urmărește un obiectiv legitim sau dacă nu există o relație rezonabilă de proporționalitate între mijloacele întrebunțate și obiectivul avut în vedere” (a se vedea, în acest sens, Hotărârea din 29 aprilie 2008, pronunțată în *Cauza Burden împotriva Regatului Unit*, paragraful 60).

Prin *Decizia nr. 95 din 27 februarie 2014*, anterior citată, Curtea a mai constatat că termenele introduse prin prevederile art. 33 din Legea nr. 165/2013 au ca scop eficientizarea procedurilor administrative și, în final, respectarea drepturilor tuturor persoanelor interesate, reprezentând în același timp un scop legitim. Acestea sunt termene pe care legiuitorul și le-a asumat și pe care trebuie să le respecte, fără a interveni pentru amânarea aplicării lor, pentru că, în acest fel, s-ar goli de conținut dreptul consacrat de norma criticată și s-ar anula însuși scopul legii. Ca atare, Curtea a constatat existența unui raport de proporționalitate rezonabil între scopul urmărit și mijloacele utilizate pentru atingerea acestuia.

De asemenea, Curtea a reținut că, potrivit expunerii de motive a Legii nr. 165/2013, la stabilirea termenelor prevăzute de prevederile art. 33 din acest act normativ s-au avut în vedere procedurile administrative necesare implementării noului cadru legislativ, alocările de resurse materiale și umane pentru ca autoritățile locale și centrale să își îndeplinească obligațiile legale prevăzute de noua reglementare, numărul mare de cereri și posibilitatea completării cu înregistrări a dosarelor depuse la entitățile investite de lege. Așa fiind, Curtea a constatat că tratamentul juridic diferențiat instituit de textul de lege criticat are o justificare obiectivă și rezonabilă, astfel încât nu se constituie într-o încălcare a dispozițiilor constituționale ale art. 16 privind egalitatea în drepturi.

De asemenea, prin *Decizia nr. 209 din 8 aprilie 2014*, anterior citată, Curtea a reținut că prevederile art. 33 din Legea nr. 165/2013 nu împiedică exercitarea liberului acces la justiție, ci doar îl condiționează de respectarea unor termene înăuntrul cărora entitățile prevăzute de lege au obligația soluționării cererilor formulate potrivit Legii nr. 10/2001, înregistrate și nesoluționate până la data intrării în vigoare a Legii nr. 165/2013, în sensul emiterii unei decizii de admitere sau de respingere a acestora. Potrivit art. 35 alin. (1) și (2) din lege, persoana care se consideră îndreptățită se poate adresa instanței judecătorești fie împotriva deciziei emise de entitatea prevăzută de lege (în termen de 30 de zile de la data comunicării),

¹¹ Publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.497 din 3 iulie 2014.

fie împotriva refuzului nejustificat al soluționării cererii de către aceeași entitate (în termen de 6 luni de la expirarea termenelor prevăzute de lege pentru soluționarea cererilor).

B. A doua etapă administrativă a procesului de restituire, desfășurată în fața Comisiei Centrale pentru Stabilirea Despăgubirilor

Prin *Decizia nr. 269 din 7 mai 2014*¹², Curtea a admis excepția de neconstituționalitate și a constatat că prevederile art. 4 teza a doua din Legea nr. 165/2013 sunt constituționale în măsura în care termenele prevăzute la art. 34 alin. (1) din aceeași lege nu se aplică și cauzelor în materia restituirii imobilelor preluate abuziv aflate pe rolul instanțelor la data intrării în vigoare a legii. Prin decizia amintită, Curtea a reținut că, în situația acțiunilor introduse la instanțe înainte de intrarea în vigoare a Legii nr. 165/2013, care erau *pendinte* la momentul intrării în vigoare a legii și în care se pune în discuție aplicarea termenelor prevăzute de art. 34 alin. (1) din legea amintită, această aplicare este de natură să încalce egalitatea armelor, ca garanție a dreptului la un proces echitabil, în ipoteza în care se interpretează că termenele prevăzute de art. 34 alin. (1) sunt aplicabile și proceselor aflate pe rolul instanțelor de judecată la data intrării în vigoare a legii. Potrivit dispozițiilor art. 34 alin. (1) din Legea nr.165/2013: *„(1) Dosarele înregistrate la Secretariatul Comisiei Centrale pentru Stabilirea Despăgubirilor vor fi soluționate în termen de 60 de luni de la data intrării în vigoare a prezentei legi, cu excepția dosarelor de fond funciar, care vor fi soluționate în termen de 36 de luni.”*

În acest context, Curtea Constituțională a reținut că, pentru a contracara riscul menționat al apariției unui dezechilibru procesual între părțile litigante și pentru a conferi, în același timp, eficacitate măsurilor de finalizare a procesului de restituire a imobilelor preluate în mod abuziv în perioada regimului comunist în România, instanța de contencios administrativ sesizată anterior intrării în vigoare a Legii nr. 165/2013 va trebui să pronunțe - în acord cu dispozițiile art. 18 alin. (1) din Legea contenciosului administrativ nr. 554/2004¹³, care precizează soluțiile pe care le poate da instanța - o hotărâre prin care să instituie în sarcina Comisiei Naționale pentru Compensarea Imobilelor obligația de a verifica existența dreptului de proprietate asupra imobilului revendicat, de a aprecia cu privire la întinderea acestuia și de a evalua despăgubirile convenite în cazul în care, după examinarea dosarului, aceasta ajunge la concluzia că solicitantul este titularul dreptului de proprietate, precum și de a emite decizia de compensare în puncte a acestora. Comisia Națională pentru Compensarea Imobilelor va trebui să ducă la îndeplinire obligațiile impuse de instanță în cel mult 30 de zile de la data rămânerii irevocabile a hotărârii, astfel cum prevede art. 24 alin. (1) din Legea nr. 554/2004.

¹² Publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 513 din 9 iulie 2014.

¹³ Publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 1.154 din 7 decembrie 2004.

Analizând diferența de situații juridice reglementate de art. 33 alin. (1) din Legea nr.165/2013 și art. 34 alin. (1) din același act normativ, Curtea a reținut că în cazul art. 33 din Legea nr. 165/2013 este vorba despre entitățile investite de lege care, potrivit art. 25 alin. (1) din Legea nr. 10/2001, erau obligate să soluționeze notificările în termen de 60 de zile de la înregistrarea acestora. Prin dispozițiile de lege examinate de Curtea Constituțională prin *Decizia nr. 88 din 27 februarie 2014*, legiuitorul a acordat entităților investite un nou termen de soluționare, suplimentar față de cel inițial, și care a început să curgă la un interval de timp considerabil după expirarea celui stabilit prin Legea nr. 10/2001. În acest nou context normativ, persoanele care se consideră îndreptățite, reclamante în acțiuni introduse în justiție ca urmare a nerespectării de către entitate a termenului de 60 de zile, erau puse în situația de a nu mai putea continua demersurile judiciare, declanșate conform normelor în vigoare la momentul introducerii acțiunii. În schimb, art. 34 alin. (1) din Legea nr. 165/2013 are în vedere situația dosarelor înregistrate pe rolul Comisiei Centrale pentru Stabilirea Despăgubirilor, instituție pentru care legea nu stabilise niciun termen pentru soluționarea dosarelor primite de la entitățile investite de lege. Termenele prevăzute de art. 34 alin. (1) se aplică de la data intrării în vigoare a Legii nr. 165/2013, fără să influențeze situațiile născute sub imperiul vechii reglementări. Aceasta, deoarece Comisiei Naționale pentru Compensarea Imobilelor nu i se oferă un nou termen pentru soluționare, așa cum se întâmplă în cazul entităților, ci se stabilește pentru prima dată un termen în care aceasta este obligată să soluționeze dosarele. Altfel spus, există o diferență de situație juridică reglementată de cele două articole, respectiv art. 33 alin. (1) și art. 34 alin. (1) din Legea nr. 165/2013. În primul caz este vorba despre o procedură epuizată, încheiată, pentru care exista un termen de soluționare în sarcina entității investite [60 de zile de la înregistrarea notificării, potrivit art. 25 alin. (1) din Legea nr. 10/2001]. În cazul art. 34 alin. (1) din Legea nr. 165/2013 se are, însă, în vedere o procedură în curs de desfășurare, care se referă la dosare înregistrate la Secretariatul Comisiei Centrale pentru Stabilirea Despăgubirilor care se află, încă, în lucru, chiar dacă, în lipsa unor termene legale de soluționare, s-au introdus acțiuni în instanță ca urmare a trecerii unui interval de timp apreciat ca nerezonabil de către persoanele îndreptățite.

De asemenea, așa cum a reținut Curtea Constituțională prin *Decizia nr. 467 din 23 septembrie 2014*¹⁴, un alt efect al Deciziei Curții Constituționale nr. 269 din 7 mai 2014, este că prevederile art. 35 alin. (1) și (2) din Legea nr.165/2013, ce reglementează căile de atac ce pot fi introduse împotriva deciziilor emise cu respectarea prevederilor art. 34, vor deveni aplicabile în cazul în care persoana îndreptățită va dori să atace în justiție decizia Comisiei Naționale pentru Compensarea Imobilelor sau refuzul acesteia de a o emite, în termenul stabilit de instanța judecătorească prin hotărâre irevocabilă.

În ceea ce privește prevederile art. 35 alin. (1) și (2) din Legea nr. 165/2013, care reglementează căile de atac în justiție, la secția civilă a tribunalului de la sediul entității investită de lege, împotriva deciziilor emise de autoritățile competente, fie entitatea deținătoare a imobilului, fie Comisia Națională pentru Compensarea Imobilelor, cu respectarea și art. 33 și 34, și respectiv, refuzul Comisiei Naționale de a emite decizia în

¹⁴ Publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 789 din 29 octombrie 2014.

termenul prevăzut de lege sau prin hotărâre judecătorească, Curtea Constituțională a analizat conținutul normativ al acestor prevederi legale, în paralel cu cele cuprinse în art. 20 din Titlul VII - *Regimul stabilirii și plății despăgubirilor aferente imobilelor preluate în mod abuziv* din Legea nr. 247/2005 privind reforma în domeniile proprietății și justiției, precum și unele măsuri adiacente¹⁵, text de lege ce nu a fost abrogat prin Legea nr. 165/2013 și care stabilește competența materială și teritorială a instanței de contencios administrativ în ceea ce privește contestarea deciziei adoptate de către Comisia Centrală pentru Stabilirea Despăgubirilor [ale cărei atribuții au fost preluate, în virtutea art. 18 alin. (3) din Legea nr. 165/2013, de Comisia Națională pentru Compensarea Imobilelor].

Astfel, prin *Decizia nr. 405 din 3 iulie 2014*¹⁶, Curtea a statuat că, în ceea ce privește cauzele aflate pe rolul instanțelor de contencios administrativ, la data intrării în vigoare a Legii nr. 165/2013, acestea vor fi soluționate în temeiul art. 19 și 20 din titlul VII cuprins în Legea nr. 247/2005. Prevederile art. 35 alin. (3) din Legea nr. 165/2013, (potrivit cărora, la secția civilă a tribunalului în a cărei circumscripție se află sediul entității cu atribuții în procesul de restituire sau de stabilire a măsurilor reparatorii, poate fi atacată fie decizia emisă cu respectarea termenelor prevăzute la art. 33 și 34 din lege, fie lipsa răspunsului entității investite de lege, în termen de 6 luni de la expirarea termenelor prevăzute de lege pentru soluționarea cererilor), nu sunt aplicabile în cadrul soluționării acestor tipuri de cauze, respectiv cauzelor aflate pe rolul instanțelor de contencios administrativ la data intrării în vigoare a Legii nr. 165/2013, și având ca obiect obligarea Comisiei Centrale pentru Stabilirea Despăgubirilor la emiterea unei decizii reprezentând titlul de despăgubire.

Pentru a decide astfel, Curtea Constituțională a arătat că, potrivit dispozițiilor art. 19 și art. 20 cuprinse în titlul VII, cap. VI din Legea nr. 247/2005, în condițiile inexistenței unui termen impus Comisiei Centrale pentru Stabilirea Despăgubirilor pentru emiterea deciziei reprezentând titlu de despăgubire și în ipoteza lipsei oricărui răspuns cu privire la emiterea unei astfel de decizii, persoanele îndreptățite la restituire au promovat acțiuni în instanță pentru obligarea Comisiei Centrale de a emite decizia menționată, acțiuni nesoluționate la intrarea în vigoare a Legii nr. 165/2013, act normativ care a instituit o nouă procedură de soluționare a dosarelor de despăgubire constituite în temeiul legislației reparatorii anterioare.

Soluționarea acestei situații tranzitorii a fost realizată de către instanțele judecătorești prin recurgerea la aplicarea art. 34 alin. (1) din Legea nr. 165/2013, cu modificările și completările ulterioare. Potrivit acestui text de lege, pentru soluționarea dosarelor înregistrate la Secretariatul Comisiei Centrale pentru Stabilirea Despăgubirilor, se stabilește un termen de 60 de luni, respectiv de 36 de luni, pentru dosarele de fond funciar, de la data intrării în vigoare a legii. Însă, în legătură cu acest text de lege, prin *Decizia nr. 269 din 7 mai 2014*, anterior citată, Curtea Constituțională a admis excepția de neconstituționalitate a prevederilor art. 4 teza a doua prin raportare la art. 34 alin. (1) din Legea nr. 165/2013, și a constatat că termenele prevăzute la art. 34 alin. (1) din aceeași lege nu se aplică și cauzelor în materia

¹⁵ Publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 653 din 22 iulie 2005.

¹⁶ Publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 581 din 4 august 2014.

restituirii imobilelor preluate abuziv, aflate pe rolul instanțelor la data intrării în vigoare a legii. Așadar, pronunțând această decizie, Curtea a admis implicit că instanțele de judecată învestite cu soluționarea acțiunii în contencios administrativ ce are ca obiect soluționarea cererii privind obligarea autorității administrative competente la emiterea unei decizii de despăgubire, în temeiul Legii nr. 247/2005, vor soluționa pe fond aceste acțiuni, procedând, dacă este cazul, la obligarea Comisiei Naționale la acordarea de măsuri compensatorii sub formă de puncte, în temeiul Legii nr. 165/2013.

Așadar, așa cum s-a statuat prin *Decizia nr. 405 din 3 iulie 2014*, anterior citată, prevederile art. 35 alin. (3) din Legea nr. 165/2013 sunt aplicabile numai după parcurgerea procedurii administrative în fața entităților învestite de lege cu atribuții în procesul de restituire a imobilelor sau de stabilire a măsurilor reparatorii, acestea reprezentând temeiul legal în care pot fi atacate în justiție fie decizia emisă cu respectarea termenelor prevăzute de art. 33 și art. 34, în termen de 30 de zile de la data comunicării, fie lipsa unei decizii, în cazul în care termenul legal pentru soluționarea cererilor a expirat.

Astfel, instanța de contencios administrativ învestită, în temeiul art. 20 din Legea nr. 247/2005, cu soluționarea cererii privind obligarea autorității administrative competente la emiterea unei decizii de despăgubire, potrivit Legii nr. 247/2005, va soluționa pe fond această acțiune și va obliga, după caz, Comisia Națională pentru Compensarea Imobilelor la acordarea de măsuri compensatorii sub formă de puncte, în temeiul Legii nr. 165/2013.

Așadar, prevederile art. 20 din titlul VII cuprins în Legea nr. 247/2005, reprezintă, și ulterior intrării în vigoare a Legii nr. 165/2013, temeiul soluționării, în fond sau în recurs, a acțiunilor formulate împotriva refuzului Comisiei Centrale de Stabilire a Despăgubirilor de a emite un titlu de despăgubire, acțiuni cărora, în acord cu *Decizia Curții Constituționale nr. 269 din 7 mai 2014*, anterior citată, nu le sunt aplicabile termenele prevăzute în art. 34 alin. (1) din Legea nr. 165/2013, instanța de contencios administrativ urmând a proceda, după caz, la obligarea Comisiei Naționale la emiterea unei decizii de compensare în puncte, fixându-i în acest sens și un termen.

Prin urmare, Curtea a respins excepția de neconstituționalitate ca neîntemeiată, statuând că susținerile autorilor excepției de neconstituționalitate referitoare la ineficiența normativă a dispozițiilor art. 20 din titlul VII cuprins în Legea nr. 247/2005, în contextul existenței, în opinia acestora, a unei căi de atac cu aceeași finalitate juridică, reprezentată de art. 35 alin. (3) din Legea nr. 165/2013, sunt neîntemeiate.

C. Decizii pronunțate asupra unor dispoziții cu caracter substanțial cuprinse în Legea nr. 165/2013

Prin *Decizia nr. 210 din 8 aprilie 2014*¹⁷, Curtea Constituțională a admis excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 1 alin. (2) din Legea nr. 165/2013 privind măsurile pentru finalizarea procesului de restituire, în natură sau prin echivalent, a imobilelor preluate

¹⁷ Publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 418 din 5 iunie 2014.

în mod abuziv în perioada regimului comunist în România, în redactarea anterioară modificării acestor prevederi prin Legea nr. 368/2013 pentru modificarea și completarea Legii nr. 165/2013.

Prin această decizie, Curtea a reținut că modificările legislative survenite în materia procesului de restituire, în natură sau prin echivalent, a imobilelor preluate în mod abuziv în perioada regimului comunist în România, generează discriminări sub aspectul tratamentului juridic aplicabil unor persoane aflate în situații juridice identice. Astfel, simpla împrejurare de fapt - soluționarea cu întârziere a notificărilor de către entitățile investite de lege sau soluționarea definitivă a cauzelor aflate pe rolul instanțelor judecătorești în intervalul de activitate a prevederilor art. 1 alin. (2) din Legea nr. 165/2013, în forma inițială - nu se poate constitui în argument care să justifice în mod obiectiv și rezonabil aplicarea unui tratament juridic diferit persoanelor îndreptățite la măsura reparatorie prin compensarea cu un alt bun oferit în echivalent.

Examinând evoluția cadrului legal în materia procesului de restituire, în natură sau prin echivalent, a imobilelor preluate în mod abuziv în perioada regimului comunist în România, Curtea a evidențiat următoarele modificări legislative: a) până la data de 20 mai 2013 (data intrării în vigoare a Legii nr. 165/2013), în cazul în care restituirea în natură nu era posibilă, persoana îndreptățită beneficia de măsuri reparatorii prin echivalent, care constau în compensarea cu alte bunuri sau servicii oferite în echivalent și despăgubiri acordate în condițiile prevederilor speciale privind regimul stabilirii și plății despăgubirilor aferente imobilelor preluate în mod abuziv; b) în intervalul 20 mai 2013-24 decembrie 2013 (data intrării în vigoare a Legii nr. 368/2013), în situația în care restituirea în natură a imobilelor preluate în mod abuziv în perioada regimului comunist nu mai era posibilă, persoana îndreptățită beneficia de o singură măsură reparatorie în echivalent - compensarea prin puncte; c) după 24 decembrie 2013, în situația în care restituirea în natură a imobilelor preluate în mod abuziv nu mai este posibilă, măsurile reparatorii în echivalent care se pot acorda sunt compensarea cu bunuri oferite în echivalent și compensarea prin puncte.

Așadar, până la modificarea art.1 alin. (2) din Legea nr.165/2013, prin Legea nr.368/2013, Legea nr. 165/2013 instituia două forme de despăgubire, și anume, restituirea în natură [art. 1 alin. (1)], iar în situația în care aceasta nu mai este posibilă, se acordă măsuri reparatorii în echivalent, constând în compensările prin puncte, potrivit procedurii prevăzute în cap. III din lege [art. 1 alin. (2)]. Ulterior, ca urmare a modificărilor aduse art. 1 alin. (2) din Legea nr. 165/2013, prin Legea nr. 368/2013, legiuitorul a prevăzut că, în situația în care restituirea în natură a imobilelor preluate în mod abuziv în perioada regimului comunist nu mai este posibilă, măsurile reparatorii în echivalent care se pot acorda sunt compensarea cu bunuri oferite în echivalent de entitatea investită cu soluționarea cererii formulate în baza Legii nr. 10/2001, măsurile prevăzute de Legea fondului funciar nr. 18/1991 și Legea nr. 1/2000 pentru reconstituirea dreptului de proprietate asupra terenurilor agricole și celor forestiere, solicitate potrivit prevederilor Legii fondului funciar nr. 18/1991 și ale Legii nr. 169/1997, precum și măsura compensării prin puncte, prevăzută în cap. III din Legea nr. 165/2013.

Comparând soluțiile legislative reglementate de aceste prevederi de lege, în vechea și actuala lor redactare, Curtea a constatat că noua soluție legislativă este diferită de cea anterior consacrată prin aceea că, pe lângă restituirea în natură, ca măsură principală de reparație, și modalitatea de compensare prin puncte, aceasta introduce o metodă suplimentară de reparație prin echivalent, și anume aceea de compensare cu bunuri oferite în echivalent de entitatea investită cu soluționarea cererii de restituire și a observă că modificările legislative care s-au succedat au generat mai mult decât „divergențe de interpretare a textelor legale”, ci chiar regimuri juridice diferite aplicabile unor situații identice. Abrogarea dispozițiilor legale care constituiau temeiul juridic al stabilirii dreptului persoanelor îndreptățite la măsuri reparatorii prin compensarea bunului preluat abuziv cu alte bunuri oferite în echivalent pentru un interval de 7 luni, perioadă în care titularii dreptului au fost obligați să accepte măsura reparatorie a compensării prin puncte, ca unică posibilitate de valorificare a dreptului lor, urmată de reinstaurarea acestui drept în forma prevăzută de legea anterioară, demonstrează caracterul arbitrar și imprevizibil al normelor adoptate de legiuitor. Succesiunea în timp a dispozițiilor legale este de natură să genereze instabilitatea raporturilor juridice reglementate de Legea nr. 165/2013, lipsa de coerență și de previzibilitate a normelor adoptate în materia măsurilor reparatorii prin echivalent afectând în mod grav principiul securității raporturilor juridice, expresie a principiilor constituționale privind statul de drept și obligația respectării Constituției, a supremației sale și a legilor, consacrate de art. 1 alin. (3) și (5) din Legea fundamentală.

Prin Decizia nr.618 din 4 noiembrie 2014¹⁸ sau Decizia nr.724 din 16 decembrie 2014¹⁹, cu privire la faptul că evaluarea imobilului ce face obiectul deciziei de compensare se face prin aplicarea grilei notariale valabile la data intrării în vigoare a Legii nr.165/2013 și că valoarea obținută se exprimă în puncte, un punct având valoarea de un leu, Curtea a reținut că aceasta constituie modalitatea prin care legiuitorul a înțeles să transpună în legislația națională exigențele impuse de Curtea Europeană a Drepturilor Omului, așa cum rezultă din expunerea de motive a Legii nr. 165/2013. Tot potrivit acestei expuneri de motive, Curtea a arătat că scopul legiuitorului a constat în introducerea, prin noul act normativ, a unui sistem unitar și previzibil de evaluare a imobilelor, astfel încât atât imobilele din Fondul național al terenurilor agricole și al altor imobile, cât și imobilele ce fac obiectul cererilor de restituire nesoluționate să fie evaluate prin raportare la același sistem, respectiv prin aplicarea grilei notariale de la momentul intrării în vigoare a noii legi. Curtea a admis că, prin intermediul acestui nou sistem de calcul, este posibil ca valoarea despăgubirilor acordate, sub formă de puncte, să fie inferioară celei rezultate prin aplicarea legislației anterioare în materie - Legea nr. 10/2001 și Legea nr. 247/2005 - referitoare la stabilirea valorii de piață a imobilului de la data notificării, prin aplicarea standardelor internaționale de evaluare. Însă, legiuitorul dispune de o largă marjă de apreciere în determinarea celor mai potrivite modalități prin care sunt acordate despăgubirile cuvenite în urma abuzurilor din regimul comunist, având obligația ca măsurile adoptate să respecte principiul proporționalității, așadar, să fie adecvate, necesare și

¹⁸ Publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.75 din 28 ianuarie 2015

¹⁹ Publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.120 din 16 februarie 2015.

să asigure un just echilibru între interesul individual și cel general, al societății. Astfel, dacă printre exemplele oferite de Curtea Europeană a Drepturilor Omului în cuprinsul Hotărârii-pilot din 12 octombrie 2010, menite să conducă la eficientizarea mecanismului intern de restituire a proprietăților, se numără și plafonarea despăgubirilor (paragraful 235), statul român a optat, în cadrul marjei de apreciere de care dispune, să acorde integral despăgubiri, modificând însă doar sistemul de referință al evaluării. Or, dacă această modificare legislativă generează, în concret, o diminuare a valorii totale a despăgubirilor obținute de către persoanele îndreptățite, aceasta este o măsură proporțională cu scopul legitim urmărit (constând în menținerea echilibrului bugetar), putând avea, sub aspectul consecințelor produse, valențele unei plafonări. În final, Curtea a subliniat că această măsură nu este de natură să afecteze dreptul de proprietate în substanța sa, deoarece nu îi pune în pericol existența și efectele juridice, ci doar intervine asupra cuantumului bănesc obținut prin valorificarea dreptului de proprietate, în limitele permise de art. 44 din Constituție.

Prin Decizia nr.686 din 26 noiembrie 2014²⁰, Curtea a reținut că numărul de puncte rezultat din evaluarea realizată, în temeiul art. 21 alin. (6) din Legea nr. 165/2013, potrivit grilei notariale din anul 2013 reflectă valoarea integrală a bunului supus măsurii de restituire, statul nerecurgând la plafonarea sau reducerea acestei sume nominale. De la data stabilirii punctajului și până la executarea obligației de către stat, în mod inevitabil, va curge o perioadă de timp indiferent de modalitățile de executare pentru care s-a optat. Neaplicarea indicelui prețurilor de consum pentru reactualizarea creanței este o măsură care menține valoarea nominală a sumei de bani aferentă punctajului, eventualele pierderi de natură patrimonială urmând a fi suportate de beneficiarul creanței. Curtea a reținut că, prin neactualizarea sumelor aferente punctajului, legiuitorul a implementat o măsură echivalentă unei plafonări a valorii despăgubirilor stabilite în condiții Legii nr. 165/2013. Este o aplicare fidelă a considerentelor de principiu rezultate - și anterior menționate - din Hotărârea Curții Europene a Drepturilor Omului din 12 octombrie 2010, pronunțată în Cauza Maria Atanasiu și alții împotriva României, prin care a fost acordată o largă marjă de apreciere în privința modului de configurare și executare a creanțelor statului în materia restituirii imobilelor. Mai mult, având în vedere, pe de o parte, obligațiile de natură patrimonială deosebit de complexe și împovărătoare asupra statului, cu efect grevant chiar asupra bugetului de stat pe o lungă perioadă de timp, corelate cu contextul economic existent, și, pe de altă parte, faptul că obligațiile menționate, raportate la momentul de față, au un caracter reparatoriu cu o componentă istorică pronunțată, Curtea a constatat că, prin măsura criticată, legiuitorul român s-a plasat, în mod evident, în interiorul acestei marje, îndeplinindu-se, astfel, exigențele stabilite prin hotărârea Curții Europene a Drepturilor Omului.

Curtea a mai reținut că un asemenea tratament juridic aplicat constituie prin natura sa o limitare a dreptului de proprietate privată prevăzut de art. 44 din Constituție, justificată prin prisma "testului" de proporționalitate. În acest sens, Curtea a statuat că măsura criticată urmărește un scop legitim, și anume executarea obligațiilor statului rezultate din legislația adoptată în materia restituirilor bunurilor imobile preluate în mod abuziv în perioada regimului comunist, obligații afectate de problemele sistemice constatate chiar în

²⁰ Publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.68 din 27 ianuarie 2015

jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului, măsura este una adecvată, fiind capabilă în mod abstract să ducă la îndeplinirea scopului urmărit, este necesară, statul dispunând de resurse financiare ce apar ca fiind limitate în raport cu numărul și valoarea cererilor ce intră sub incidența Legii nr. 165/2013 și, totodată, păstrează un just echilibru între cerințele de interes general referitoare la funcționalitatea sistemului de despăgubire și protecția dreptului de proprietate privată a individului, acesta beneficiind de despăgubiri rezonabile raportate la valoarea bunului imobil preluat abuziv; așadar, dispoziția legală criticată nu consacră un dezechilibru între cele două interese concurente, dimpotrivă, reconciliază cele două interese, grav afectate în perioada anterioară adoptării Legii nr. 165/2013.

Prin *Decizia nr. 179 din 1 aprilie 2014*²¹, Curtea Constituțională a respins excepția de neconstituționalitate a prevederilor art. 1 alin. (3) și art. 24 alin. (2) și (4) din Legea nr. 165/2013 și a reținut că dispozițiile legale criticate prevăd că, în situația în care titularul a înstrăinat drepturile care i se cuvin potrivit legilor de restituire a proprietății, singura măsură reparatorie care se acordă este compensarea prin puncte, iar numărul de puncte care se acordă este egal cu suma dintre prețul plătit fostului proprietar sau moștenitorilor legali ori testamentari ai acestuia pentru tranzacționarea dreptului de proprietate și un procent de 15% din diferența până la valoarea imobilului stabilită potrivit art. 21 alin. (6) din lege. Curtea a reținut că aceste norme reglementează proceduri rectificative, și anume politicile de restituire în natură sau prin compensații a imobilelor preluate abuziv și reflectă voința noului stat democratic. Curtea a observat că, privite dintr-o perspectivă de ansamblu, politicile de restituire îmbină două componente: o componentă reparatorie/morală și una patrimonială ce privește dreptul de proprietate. Cele două aspecte ale politicii de restituire sunt strâns legate între ele și îi privesc, în realitate, numai pe titularii inițiali ai dreptului de proprietate, foști proprietari, și pe moștenitorii legali ori testamentari ai acestora. Tocmai de aceea, plecând de la aceste aspecte, legiuitorul a stabilit că unul dintre principiile care stă la baza acordării măsurilor reparatorii prevăzute de Legea nr. 165/2013 este acela al prevalenței restituirii în natură, iar în ceea ce privește punctele stabilite prin decizia de compensare emisă pe numele titularului dreptului de proprietate, fost proprietar, sau a moștenitorilor legali ori testamentari ai acestuia, stabilește că acestea nu pot fi afectate prin măsuri de plafonare. Alta este soluția legislativă din Legea nr. 165/2013 în situația în care persoanele care se considerau îndreptățite și care au depus notificări potrivit Legii nr. 10/2001 au cesionat dreptul de creanță asupra statului român unor terțe persoane, încheindu-se cu aceste ocazii contracte de cesiune. În aceste situații legea a plafonat măsurile reparatorii ce pot fi acordate cesionarului, fapt ce a generat prezenta critică de neconstituționalitate.

Prin decizia amintită, analizând natura juridică a acestor contracte de cesiune, Curtea a constatat că sunt contracte aleatorii și că, prin definiție, aceste înstrăinări nu puteau avea loc decât între momentul depunerii notificării și momentul emiterii titlului de despăgubire, având în vedere dispozițiile art. 5 alin. (1) lit. a) din titlul VII al Legii nr. 247/2005 privind reforma în domeniile proprietății și justiției, precum și unele măsuri adiacente potrivit cărora *"drepturile stabilite prin titlurile de despăgubire nu pot fi vândute, cumpărate, date în*

²¹ Publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.409 din 3 iunie 2014.

garanție sau transferate în orice alt mod, cu titlu oneros sau cu titlu gratuit, cu excepția dobândirii acestora ca efect al succesiunii; actele de înstrăinare a acestor drepturi, cu excepția transmiterii ca efect al succesiunii, sunt lovite de nulitate absolută". Or, așa cum s-a reținut în literatura de specialitate (C. Stătescu, C. Bârsan, Drept civil. Teoria generală a obligațiilor, Ed. All, București, 1993, pag. 36), contractele aleatorii sunt contracte cu titlu oneros în care întinderea sau chiar existența obligației pentru una dintre părți ori pentru ambele părți contractante nu se cunoaște în momentul încheierii contractului, deoarece depinde de un eveniment viitor și incert, în cazul de față stabilirea dreptului de proprietate al cedentului. Așadar, la încheierea contractului, nici cedentul - persoana care se consideră îndreptățită la restituire -, nici cesionarul - terțul raportului între stat și persoana care se consideră îndreptățită - nu poate stabili cu certitudine existența unui drept de proprietate al celui dintâi, care să determine un drept la despăgubire al celui de-al doilea, astfel încât nu se poate cuantifica cuantumul câștigului ori al pierderii, ori existența acestora. Este evident faptul că atât persoanele care se consideră îndreptățite la măsurile reparatorii, cât și cesionarii drepturilor de creanță izvorâte din legile de restituire au dobândit doar vocația obținerii unor măsuri reparatorii, calitatea de titular al dreptului de proprietate asupra bunului preluat abuziv urmând a fi stabilită după epuizarea procedurilor prevăzute de legile restituirii.

Din această perspectivă, Curtea a observat că trebuie stabilit în ce măsură cesionarii drepturilor de creanță izvorâte din legile de restituire se bucură de un „bun” în sensul Convenției. Invocând jurisprudența în materie a Curții Europene a Drepturilor Omului (Cauza *Marckx împotriva Belgiei*, paragraful 50, și Hotărârea din 11 ianuarie 2007, pronunțată în Cauza *Anheuser-Busch Inc. împotriva Portugaliei*, paragraful 64, Hotărârea din 28 septembrie 2004, pronunțată în Cauza *Kopecky împotriva Slovaciei*, paragraful 35(b), Hotărârea din 26 ianuarie 2005, pronunțată în Cauza *Pistorova împotriva Cehiei*, paragraful 38, și Hotărârea din 11 decembrie 2006, pronunțată în Cauza *Zhigalev împotriva Rusiei*, paragraful 131, Hotărârea din 7 octombrie 2009, pronunțată în Cauza *Plechanow împotriva Poloniei*, paragraful 83, Hotărârea din 19 aprilie 2007, pronunțată în Cauza *Vilho Eskelinen și alții împotriva Finlandei*, paragraful 94, și Hotărârea din 6 octombrie 2005, pronunțată în Cauza *Draon împotriva Franței*, paragraful 68, Decizia din 10 iulie 2002, pronunțată în Cauza *Gratzinger și Gratzingerova împotriva Republicii Cehe*, paragraful 69.), Curtea a reținut că autorii excepției - cesionari ai drepturilor de creanță izvorâte din legile de restituire - nu se bucură de un bun în sensul Convenției, astfel încât, corelativ, nu pot invoca încălcarea dreptului de proprietate, prevăzut de art. 44 din Constituție.

Chiar dacă s-ar pleca de la premisa că cesionarul dreptului de creanță se bucură de un „bun”, Curtea a constatat că nu este încălcat dreptul de proprietate al acestuia, invocând cele statuate prin Decizia nr. 73 din 19 iulie 1995²². Curtea a mai constatat că, în concepția Legii nr. 165/2013, situația dobânditorilor de drepturi izvorâte din legile de restituire cunoaște o reglementare specială în ceea ce privește acordarea măsurilor compensatorii. Prin dispozițiile de lege criticate, intenția legiuitorului a fost aceea de a limita operațiunile speculative cu drepturi litigioase prin plafonarea plăților către cesionar, adică limitarea veniturilor încasate

²² Publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 177 din 8 august 1995.

de aceștia. Scopul măsurilor reparatorii adoptate de către legiuitor a fost acela de atenuare a consecințelor încălcărilor masive ale drepturilor de proprietate din trecut, și nicidecum crearea de noi drepturi sau surse de venit pentru terțe persoane, plafonarea cuantumului despăgubirilor acordate cesionarilor apărând ca fiind în concordanță atât cu Legea fundamentală, cât și cu jurisprudența instanței europene. De altfel, potrivit art. 24 alin. (2) din Legea nr. 165/2013, în cazul în care s-a stabilit dreptul la despăgubiri, cesionarul dreptului de creanță primește un număr de puncte egal cu suma dintre prețuri plătite fostului proprietar sau moștenitorilor legali ori testamentari ai acestuia pentru tranzacționarea dreptului de proprietate și un procent de 15% din diferența până la valoarea imobilului stabilită conform art. 21 alin. (6) din lege.

Referitor la invocarea prevederilor art. 16 din Constituție, Curtea a observat că cesionarii, indiferent dacă au obținut sau nu o despăgubire, se află în aceeași situație, iar tratamentul aplicat acestora, relativ la cuantumul despăgubirilor pe care le pot obține, este diferit. Rezultă deci că în cauza dedusă controlului de constituționalitate dispozițiile criticate instituie un tratament diferit pentru persoane aflate în aceeași situație. Însă, atât instanța de contencios constituțional, cât și Curtea Europeană a Drepturilor Omului au statuat că nu orice diferență de tratament semnifică, în mod automat, încălcarea dispozițiilor constituționale sau convenționale relative la interzicerea discriminării. Prin urmare, Curtea a constatat că, în contextul politicii de restituire, scopul urmărit de legiuitorul român, în cazul dispozițiilor de lege criticate, este reglementarea unor măsuri reparatorii în interesul foștilor proprietari ale căror imobile au fost preluate în mod abuziv de stat sau de alte persoane juridice, iar nu crearea de noi drepturi sau surse de venit pentru terțe persoane. Prin urmare, scopul urmărit de legiuitor prin reglementarea cuprinsă în art. 1 alin. (3) și art. 24 din Legea nr. 165/2013 reprezintă un scop legitim. De asemenea, Curtea a constatat că dispozițiile Legii nr. 165/2013 nu se rezumă la stabilirea unui cuantum al despăgubirilor egal cu prețul plătit de cesionar cedentului, ci la prețul plătit fostului proprietar sau moștenitorilor legali ori testamentari ai acestuia pentru tranzacționarea dreptului de proprietate se adaugă și un procent de 15% din diferența până la valoarea imobilului stabilită conform art. 21 alin. (6) din lege. Prin urmare, există un raport de proporționalitate rezonabil între scopul urmărit și mijloacele utilizate pentru atingerea acestuia, iar tratamentul juridic diferențiat instituit de textul de lege criticat are o justificare obiectivă și rezonabilă și nu se constituie într-o încălcare a dispozițiilor constituționale invocate.

De asemenea, prin *Decizia nr. 197 din 3 aprilie 2014*²³, Curtea a respins ca neîntemeiată excepția de neconstituționalitate a prevederilor art. 4 teza a doua prin raportare la art. 1 alin. (3) și art. 24 alin. (2) – (4) din Legea nr. 165/2013, statuând că Legea nr. 165/2013 instituie trei forme de despăgubire, și anume: regula este restituirea în natură [art. 1 alin. (1)], iar în situația în care aceasta nu mai este posibilă, măsurile reparatorii în echivalent care se pot acorda sunt compensările prin puncte, potrivit procedurii prevăzute în cap. III din lege. De asemenea, în urma modificării art. 1 alin. (2) din Legea nr. 165/2013, prin Legea nr. 368/2013, au fost menținute măsurile reparatorii în echivalent instituite prin legislația

²³ Publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.448 din 19 iunie 2014.

anterioară²⁴. Singura derogare de la principiul prevalenței restituirii în natură, consacrat, de altfel, *expressis verbis* prin art. 2 lit. a) din Legea nr. 165/2013, este reprezentată de situația în care titularul a înstrăinat drepturile ce i se cuveneau potrivit legilor anterioare de restituire a proprietății, situație la care se referă textele de lege criticate.

Astfel, prevederile art. 1 alin. (3) din Legea nr. 165/2013 stabilesc că, în situația în care titularul a înstrăinat drepturile ce i se cuveneau în temeiul legilor anterioare de restituire, singura măsură reparatorie acordată de legea nouă este cea a compensării prin puncte, în condițiile art. 24 alin. (2) din lege, fără a mai putea beneficia de măsurile reparatorii instituite prin legile reparatorii anterioare sau de măsurile reparatorii ale compensării integrale prin puncte. Potrivit acestei din urmă prevederi legale, cesionarii drepturilor izvorâte din legile de restituire beneficiază de un număr de puncte egal cu suma dintre prețul plătit fostului proprietar sau moștenitorilor legali ori testamentari ai acestuia pentru tranzacționarea dreptului de proprietate, la care se adaugă și o cotă de 15% din diferența până la valoarea imobilului, astfel cum aceasta rezultă din grila notarială valabilă la data intrării în vigoare a legii.

Din analiza art. 1 alin. (3) și art. 24 alin. (2)-(4) din Legea nr. 165/2013, Curtea a reținut că legiuitorul a reglementat în mod diferit modalitatea de despăgubire, în raport cu persoana beneficiarilor măsurilor reparatorii conferite de Legea nr. 165/2013, și anume titularul dreptului la măsuri reparatorii în temeiul legislației reparatorii anterioare, pe de o parte, și persoanele către care au fost înstrăinate drepturile convenite potrivit legilor de restituire a proprietății, pe de altă parte. Această opțiune a legiuitorului nu reprezintă o sancționare a titularilor originari ai acestui drept care au înstrăinat dreptul la obținerea măsurilor reparatorii, dat fiind faptul că, prin ipoteză, în patrimoniul acestora nu se mai regăsește acest drept. Ca efect al cesiunii de creanță specifice, încheiată anterior intrării în vigoare a noii legi reparatorii, dreptul pretins de cedenți, constând în acordarea măsurilor reparatorii conferite de legislația anterioară în domeniul proprietăților preluate în mod abuziv, a fost transferat către cesionari.

În ceea ce privește pretinsa discriminare creată prin textele de lege criticate, Curtea, prin *Decizia nr. 321 din 10 iunie 2014*²⁵, a reținut că titularul dreptului la măsuri reparatorii, în temeiul legislației reparatorii anterioare, pe de o parte, și persoanele care au dobândit, în temeiul unor contracte cu titlu oneros, drepturile convenite potrivit legilor de restituire a proprietății, pe de altă parte, se află în aceeași situație juridică, făcând parte din categoria

²⁴ și anume compensarea cu bunuri oferite în echivalent de entitatea investită cu soluționarea cererii în baza Legii nr. 10/2001 privind regimul juridic al unor imobile preluate în mod abuziv în perioada 6 martie 1945-22 decembrie 1989, republicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 798 din 2 septembrie 2005, cu modificările și completările ulterioare, măsurile prevăzute de Legea fondului funciar nr. 18/1991, republicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 1 din 5 ianuarie 1998, cu modificările și completările ulterioare, Legea nr. 1/2000 pentru reconstituirea dreptului de proprietate asupra terenurilor agricole și celor forestiere, solicitate potrivit prevederilor Legii fondului funciar nr. 18/1991 și ale Legii nr. 169/1997, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 8 din 12 ianuarie 2000, cu modificările și completările ulterioare, și Legea nr. 169/1997 pentru modificarea și completarea Legii fondului funciar nr. 18/1991, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 299 din 4 noiembrie 1997, cu modificările și completările ulterioare.

²⁵ Publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 583 din 5 august 2014.

persoanelor îndreptățite la obținerea măsurilor reparatorii prevăzute de acest act normativ, în sensul art. 1 alin. (3) și art. 3 pct. 3 din Legea nr. 165/2013. Din acest punct de vedere, acordarea unor măsuri reparatorii diferite, în funcție de beneficiarii acestora, echivalează cu instituirea unui tratament juridic diferit, fără ca aceasta să constituie însă o discriminare, dat fiind faptul că, în sensul jurisprudenței Curții Constituționale, nu orice diferență de tratament semnifică, în mod automat, încălcarea dispozițiilor art. 16 alin. (1) din Constituție sau a celor convenționale relative la interzicerea discriminării.

În acest context, Curtea a statuat că, având în vedere obiectul de reglementare al Legii nr. 165/2013, și anume măsuri pentru finalizarea procesului de restituire, în natură sau prin echivalent, a imobilelor preluate în mod abuziv în perioada regimului comunist în România, precum și domeniul special de reglementare, constând în acordarea de măsuri reparatorii, în considerarea abuzurilor săvârșite în perioada comunistă în materia preluărilor de către stat a imobilelor proprietate privată a persoanelor fizice sau juridice private, opțiunea legiuitorului de a exclude de la măsura reparatorie a restituirii în natură, precum și de la cea a compensării integrale prin puncte a persoanelor în patrimoniul cărora a fost transmis, prin intermediul unor contracte cu titlu oneros, dreptul de a obține măsurile reparatorii apare ca fiind justificată în mod obiectiv și rezonabil. S-a avut în vedere și faptul că asupra acestora din urmă nu s-au răsfrânt direct sau indirect măsurile de preluare abuzivă. Cu alte cuvinte, dat fiind caracterul abuziv al preluării bunurilor imobile de către stat, aspect ce s-a răsfrânt asupra persoanei, legislația cu caracter reparator a vizat exclusiv titularul dreptului sau moștenitorii acestuia.

Mai mult, având în vedere că, în ipoteza supusă controlului de constituționalitate, legiuitorul a acordat cesionarilor dreptului la despăgubire un număr de puncte egal cu suma dintre prețul plătit pentru tranzacționarea dreptului de proprietate și o cotă de 15% din diferența până la valoarea imobilului, Curtea a reținut că măsura legislativă criticată păstrează un raport rezonabil de proporționalitate între scopul urmărit - despăgubirea integrală doar a titularilor originali ai măsurilor reparatorii sau a moștenitorilor acestora - și mijloacele folosite, cesionarul urmând a obține atât prețul plătit fostului proprietar sau moștenitorilor legali ori testamentari ai acestuia, cât și o cotă de 15% din diferența până la valoarea imobilului. În ceea ce privește susținerea referitoare la încălcarea dreptului de proprietate, Curtea a făcut referire la Hotărârea-pilot din 12 octombrie 2010, pronunțată de Curtea Europeană a Drepturilor Omului în Cauza *Maria Atanasiu și alții împotriva României*, și a reținut că aceste măsuri nu echivalează cu o expropriere, încadrându-se în sfera măsurilor cu caracter general sugerate de Curtea Europeană a Drepturilor Omului a fi adoptate de statul român.

Prin *Decizia nr. 413 din 3 iulie 2014*²⁶ Curtea a respins ca neîntemeiată excepția de neconstituționalitate a prevederilor art. 21 alin. (5) și (8) din Legea nr. 165/2013 și a statuat că, în aplicarea dispozițiilor art. 26 alin. (1) din Legea nr. 10/2001, entitatea investită cu soluționarea notificării, stabilind că restituirea în natură nu este posibilă, propune acordarea de despăgubiri, în condițiile legii speciale privind regimul de stabilire și plată a despăgubirilor

²⁶ Publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.608 din 14 august 2014.

aferele imobilelor preluate în mod abuziv. În temeiul art. 16 alin. (2¹) cuprins în titlul VII din Legea nr. 247/2005, în prezent abrogată, dispoziția de propunere de acordare a măsurilor reparatorii în echivalent era supusă controlului de legalitate exercitat de către instituția prefectului, iar ulterior acesta înainta dosarul Secretariatului Comisiei Centrale pentru Stabilirea Despăgubirilor. Potrivit art. 16 alin. (4) din titlul VII cuprins în Legea nr. 247/2005, dispoziții în prezent abrogate, „(4) *Pe baza situației juridice a imobilului pentru care s-a propus acordarea de despăgubiri, Secretariatul Comisiei Centrale procedează la analizarea dosarelor prevăzute la alin. (1) și (2) în privința verificării legalității respingerii cererii de restituire în natură.*” Așadar, în temeiul Legii nr. 247/2005, controlul de legalitate exercitat de către această din urmă autoritate administrativă se referea numai la legalitatea respingerii cererii de restituire în natură, și nu privea analiza existenței dreptului la restituire. După intrarea în vigoare a Legii nr. 165/2013, dosarele înregistrate la Secretariatul Comisiei Centrale pentru Stabilirea Despăgubirilor sunt transmise către Comisia Națională pentru Compensarea Imobilelor, care, potrivit art. 17 alin. (1) din Legea nr. 165/2013, are ca atribuție validarea/invalidarea, în tot sau în parte, a deciziilor emise de entitățile investite de lege care conțin propunerea de acordare de măsuri compensatorii. În acest scop, potrivit art. 21 alin. (5) și (8) din Legea nr. 165/2013, Secretariatul Comisiei Naționale, în baza documentelor transmise, procedează la verificarea dosarelor din punctul de vedere al existenței dreptului persoanei care se consideră îndreptățită la măsuri reparatorii și validează sau invalidează decizia entității investite de lege și, după caz, aprobă punctajul stabilit potrivit alin. (7). Cu alte cuvinte, legea nouă, instituind atribuția Comisiei Naționale de a valida/invalida în tot sau în parte deciziile entităților investite de lege, reglementează competența acesteia de a se pronunța asupra existenței dreptului la despăgubire, după ce acest control de legalitate a fost efectuat de către instituția prefectului, care a emis un aviz de legalitate.

Prin Decizia nr.686 din 26 noiembrie 2014²⁷, Curtea a constatat că darea în competența Comisiei Naționale pentru Compensarea Imobilelor și Secretariatului acesteia a verificării existenței dreptului persoanei care se consideră îndreptățită la măsuri reparatorii și în consecință de a valida/invalida în tot sau în parte deciziile emise de entitățile investite de lege care conțin propunerea de acordare de măsuri compensatorii chiar și în cazul în care aceste aspecte au fost stabilite deja printr-o hotărâre judecătorească este contrară prevederilor constituționale ale art. 1 alin. (4) și (3), art. 124, art. 126 alin. (1) și ale art. 129, precum și art. 6 paragraful 1 din Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale

Prin *Decizia nr. 413 din 3 iulie 2014*, anterior citată, Curtea a respins ca nefondată critica de neconstituționalitate referitoare la încălcarea dreptului de proprietate al persoanei îndreptățite, precum și al principiului neretroactivității legii civile. S-a arătat, în acest sens, că, potrivit acestui principiu constituțional, legea nouă civilă dispune numai pentru viitor, așadar aceasta nu poate aduce atingere unor drepturi definitiv câștigate sau unor situații juridice finalizate la intrarea în vigoare a acesteia. În speță, la momentul intrării în vigoare a Legii nr. 165/2013, procedura administrativă derulată în temeiul Legii nr. 247/2005 a fost continuată, potrivit art. 4 din Legea nr. 165/2013, cu procedura reglementată prin acest din urmă act normativ. Prin urmare, contrar susținerilor autoarelor excepției de neconstituționalitate,

²⁷ Publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.68 din 27 ianuarie 2015.

raporturile juridice derulate între persoana îndreptătită la restituire, pe de o parte, și autoritățile administrative cu atribuții în procesul de stabilire a măsurilor reparatorii, pe de altă parte, nu sunt rapoarturi juridice finalizate, asupra cărora intervenția legii noi ar aduce modificări esențiale, de natură a genera o încălcare a principiului constituțional al neretroactivității legii civile. Cu alte cuvinte, analiza pretensei încălcări a principiului neretroactivității privește, în speță, ansamblul procedurilor administrative finalizate prin emiterea titlului de despăgubire/deciziei de compensare în puncte, iar nu fiecare etapă în parte, astfel încât, din punctul de vedere al aplicării legii în timp, incidența legii noi asupra unor situații juridice în curs de constituire (*facta pendentia*) nu echivalează cu retroactivitatea acesteia. Mai mult, nu se poate vorbi de afectarea adusă unui drept câștigat, câtă vreme decizia/dispoziția entității investite cu soluționarea notificării, conținând propunerea de acordare a măsurilor reparatorii prin echivalent, confirmată prin emiterea avizului de legalitate de către prefect, nu a produs efecte directe în patrimoniul persoanei îndreptățite la restituire. Până la emiterea deciziei reprezentând titlul de despăgubire de către Comisia Centrală, respectiv, ulterior intrării în vigoare a Legii nr. 165/2013, până la emiterea deciziei de compensare în puncte de către Comisia Națională, persoana îndreptătită la restituire are o simplă expectanță de a dobândi măsurile reparatorii instituite prin lege, iar nu un drept efectiv, concretizat într-un drept de creanță izvorât din titlul de despăgubire/decizia de compensare în puncte.

Prin urmare, Curtea a reținut că existența unui dublu control de legalitate al deciziei/dispoziției entității investite cu soluționarea notificării, prin care se propune acordarea de măsuri reparatorii în echivalent, nu este de natură a contraveni dispozițiilor constituționale invocate, cu atât mai mult cu cât deciziile autorităților administrative implicate în procesul de restituire sunt supuse în final controlului instanței de judecată, singura care este competentă să se pronunțe în mod definitiv asupra existenței și întinderii dreptului de proprietate. Astfel, potrivit prevederilor art. 35 alin. (3) din Legea nr. 165/2013, deciziile autorităților administrative implicate în procesul de restituire/acordare de măsuri reparatorii, deciziile/dispozițiile entităților investite cu soluționarea notificării, însoțite de avizul de legalitate al instituției prefectului, precum și, respectiv, decizia de compensare în puncte emisă de către Comisia Națională sunt supuse controlului instanței de judecată, care, pronunțându-se asupra existenței și întinderii dreptului de proprietate al persoanei îndreptățite, poate dispune restituirea în natură sau, după caz, acordarea de măsuri reparatorii.

În sensul celor de mai sus, Curtea, prin Decizia nr.724 din 16 decembrie 2014²⁸ a stabilit că Hotărârea-pilot Maria Atanasiu și alții împotriva României din 12 octombrie 2010 reprezintă instrumentul prin care instanța europeană a indicat statului român liniile directoare și principiile generale ce trebuie a fi respectate la elaborarea unei noi legislații în materia restituirilor, de natură să corecteze gravele deficiențe constatate prin hotărârile anterioare de condamnare a României. Prin urmare, Legea nr. 165/2013 trebuie să se încadreze în aceste linii directoare, sub aspectul respectării drepturilor protejate de Convenție. În acest sens,

²⁸ Publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.120 din 16 februarie 2015.

Hotărârea-pilot face referire la marja de apreciere a statului cu privire la reconfigurarea și restructurarea legislației sale în domeniu și la măsurile de ordin general pe care le pot lua statele, pornind de la faptul că art. 1 din Primul Protocol adițional la Convenție nu garantează un drept de a dobândi bunuri și nu impune statelor contractante nicio restricție cu privire la libertatea totală de a stabili domeniul de aplicare a legilor pe care le pot adopta în materia restituirii bunurilor și de a alege condițiile în care acceptă să restituie drepturile de proprietate ale persoanelor deposedate (paragrafele 162-177). Prin urmare, Curtea a considerat că, prin invocarea în continuare a jurisprudenței Curții Europene a Drepturilor Omului anterioare Hotărârii-pilot Maria Atanasiu și alții împotriva României (respectiv Hotărârea din 9 decembrie 2008, pronunțată în Cauza Viașu împotriva României, Hotărârea din 27 mai 2010, pronunțată în Cauza Marin și Gheorghe Rădulescu împotriva României), pentru calificarea deciziei administrative care conține propunerea de acordare a măsurilor compensatorii drept „bun”, s-ar ajunge în situația în care statul, mai exact legiuitorul român, să nu poată interveni deloc în corijarea unor situații de fapt/drept inechitabile care au produs sau care au determinat producerea problemelor sistemice/structurale. Or, ceea ce primează în mecanismul procedurii-pilot este remedierea problemelor structurale sau sistemice constatate în mod repetat, și nu perpetuarea acestora. De aceea, în cuprinsul Hotărârii-pilot, instanța de la Strasbourg, referindu-se la măsurile cu caracter general ce se impun față de problematica constatată (paragrafele 229-236), nu a făcut referire la cele reținute la paragrafele 178-194, care vizează aplicarea în situația României a principiilor generale ce decurg din jurisprudența sa în materie, ci s-a raportat exclusiv la principiile generale ce decurg din jurisprudența sa în materie și la modul de aplicare a acestora în contextul reformei politice și economice, expuse la paragrafele 162-177.

Prin *Decizia nr. 302 din 5 iunie 2014*²⁹ Curtea a respins ca neîntemeiată excepția de neconstituționalitate a prevederilor art. 32 din Legea nr.165/2013 referitoare la instituirea unui termen de decădere, (inițial de 90 de zile, prelungit ulterior la 120 de zile), în care persoanele care se consideră îndreptățite pot completa cu înscrisuri dosarele depuse la entitățile investite de lege. Pronunțându-se asupra unor critici referitoare la încălcarea dreptului de proprietate, deoarece autoritățile statului „nu au niciun interes” să elibereze actele solicitate, iar prelungirea acestui termen depinde exclusiv de voința conducătorului unității, care, de asemenea, „nu are niciun interes” să-l acorde, Curtea a statuat că, potrivit art. 32 alin. (4) din Legea nr. 165/2013, „*Instituțiile deținătoare au obligația de a elibera, în termen de 30 de zile de la data înregistrării cererii, actele doveditoare solicitate*”. În plus, art. 36 lit. h) coroborat cu art. 37 din aceeași lege arată că „*nerespectarea termenelor prevăzute de prezenta lege*” constituie contravenție și se sancționează cu amendă de la 10.000 lei la 100.000 lei. Așadar, legiuitorul a stabilit suficiente garanții care să protejeze dreptul persoanei care se consideră îndreptățită de a obține, în termenul de 30 de zile, actul doveditor solicitat în vederea completării dosarului. Din această perspectivă, pretinsa neconstituționalitate a dispozițiilor art. 32 din legea examinată față de garanțiile dreptului de proprietate privată prevăzute de art. 44 alin. (1) din Constituție se bazează doar pe ipoteza relei-credințe sau a abuzului de putere a autorității publice, situație ce este însă sancționată legal.

²⁹ Publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 558 din 28 iulie 2014.

D. Decizii pronunțate asupra unor dispoziții tranzitorii cuprinse în Legea nr. 165/2013

Prin *Decizia nr. 180 din 1 aprilie 2014*³⁰, a fost respinsă ca neîntemeiată excepția de neconstituționalitate a prevederilor art. 50 lit. b) din Legea nr. 165/2013, cu motivarea că textul de lege nu face altceva decât să dea expresie celor reținute de Curtea Europeană a Drepturilor Omului prin Hotărârea-pilot din 12 octombrie 2010, pronunțată în Cauza *Maria Atanasiu și alții împotriva României*. Astfel, textul de lege criticat, potrivit căruia, la data intrării în vigoare a Legii nr. 165/2013, se abrogă orice dispoziție referitoare la evaluarea imobilelor potrivit standardelor internaționale de evaluare (teza întâi) și la măsura reparatorie a compensării cu alte bunuri sau servicii oferite în echivalent, prevăzute în Legea nr. 10/2001, republicată, cu modificările și completările ulterioare (teza a doua), reprezintă modalitatea prin care legiuitorul a înțeles să transpună în legislația națională exigențele impuse de Curtea Europeană a Drepturilor Omului, așa cum rezultă din expunerea de motive a Legii nr. 165/2013. În plus, Curtea Constituțională a observat că este aplicabil principiul *tempus regit actum*, fiind firesc ca modalitatea de calcul al despăgubirilor să se supună regulilor în vigoare la data acordării lor prin decizie a autorității abilitate. Sub acest aspect, în jurisprudența sa, de exemplu *Decizia nr. 44 din 24 aprilie 1996*, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 345 din 17 decembrie 1996, Curtea a statuat că, dacă, prin jocul unor prevederi legale, anumite persoane pot ajunge în situații defavorabile, apreciate subiectiv, prin prisma propriilor interese, ca defavorabile, acest fapt nu reprezintă o discriminare care să afecteze constituționalitatea textelor respective.

În legătură cu prevederile art. 50 lit. b) teza a doua, prin *Decizia nr. 301 din 5 iunie 2014*³¹ Curtea a reținut că, după intrarea în vigoare a Legii nr. 165/2013, legiuitorul a revenit asupra măsurii de compensare cu alte bunuri sau servicii oferite în echivalent, în sensul că, după modificarea art. 1 alin. (2) prin Legea nr. 368/2013, a fost instituită și compensarea cu bunuri oferite în echivalent de entitatea investită cu soluționarea cererii în baza Legii nr. 10/2001, a Legii nr. 18/1991, a Legii nr. 1/2000 sau a Legii nr. 169/1997. Prin urmare, a reținut Curtea prin decizia amintită, între actuala redactare a art. 1 alin. (2) și art. 50 lit. b) teza a doua din lege, este o lipsă de corelare ce nu a fost avută în vedere la momentul adoptării Legii nr. 368/2013, aspect care însă nu este de natură a afecta constituționalitatea normei juridice în sine.

Prin *Decizia nr. 181 din 1 aprilie 2014*³², Curtea a respins ca neîntemeiată excepția de neconstituționalitate a prevederilor art. 4 teza a doua raportate la cele ale art. 50 lit. c) ultima teză. În motivarea excepției de neconstituționalitate, s-a susținut că, „acceptând că regulile pentru acordarea de măsuri compensatorii, stabilite prin capitolul III din Legea nr. 165/2013, sunt aplicabile și cererilor de compensare a obligațiilor reciproce de plată formulate în baza art. 22 din titlul VII al Legii nr. 247/2005, înainte de intrarea în vigoare a Legii nr. 165/2013, atunci dispozițiile legale criticate contravin art. 15 alin. (2) din Constituție potrivit căruia

³⁰ Publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 460 din 24 iunie 2014.

³¹ Publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 558 din 28 iulie 2014.

³² Publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 375 din 21 mai 2014.

legea dispune numai pentru viitor, cu excepția legii penale sau contravenționale mai favorabile”.

Curtea a reținut că excepția de neconstituționalitate a fost ridicată în cadrul unor litigii având ca obiect acordarea de despăgubiri, în contradictoriu cu Autoritatea Națională pentru Restituirea Proprietăților, iar argumentele invocate de autori în susținerea criticii vizează succesiunea în timp a legilor care au reglementat compensarea obligațiilor de plată între stat și persoanele îndreptățite la măsuri reparatorii. Invocând jurisprudența sa în materia principiului neretroactivității legii civile, Curtea a reținut că abrogarea prevederilor art. 22 din titlul VII al Legii nr. 247/2005, prin art. 50 lit. c) ultima teză din Legea nr. 165/2013, nu produce efecte retroactive, reglementările juridice succesive prezentând în mod firesc diferențe determinate de condițiile obiective în care ele au fost adoptate. Prin urmare, dispozițiile legale criticate nu încalcă principiul neretroactivității legii, ci reglementează modul de acțiune în timpul următor intrării ei în vigoare, adică în domeniul ei propriu de aplicare.